

Rolnummers 1646 en 1683
Arrest nr. 48/2000 van 3 mei 2000

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Luik en door het Hof van Beroep te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en G. De Baets, en de rechters H. Boel, L. François, J. Delruelle, A. Arts en M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* * *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen*

a. Bij vonnis van 16 maart 1999 in zake R. Lumay tegen R. Cremers, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 19 maart 1999, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek, zoals ingevoegd bij artikel 6 van de wet van 1 juli 1974, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat het een verschil in behandeling instelt tussen de schuldenaar van een uitkering tot onderhoud die werd toegestaan krachtens de artikelen 306 en 307 van het Burgerlijk Wetboek, uitkering die hoger kan zijn dan een derde van de inkomsten van de onderhoudsplichtige, en de schuldenaar van een uitkering tot onderhoud toegestaan op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, uitkering die met toepassing van paragraaf 4 ervan niet meer mag bedragen dan een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1646 van de rol van het Hof.

b. Bij arrest van 11 mei 1999 in zake C. Lebouille tegen F. Deru, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 20 mei 1999, heeft het Hof van Beroep te Brussel volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek, in de mate dat het bepaalt dat de beperking van de uitkering na echtscheiding tot één derde gedeelte van de inkomsten van de onderhoudsschuldenaar, niet geldt voor de uitkeringen tot levensonderhoud verleend krachtens artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek, dit is na een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding van meer dan vijf jaar uitgesproken overeenkomstig artikel 232, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre aldus een verschil in behandeling wordt ingesteld tussen de onderhoudsplichtige ex-echtgenoten die op grond van fout uit de echt gescheiden zijn en de onderhoudsplichtige ex-echtgenoten die op grond van feitelijke scheiding uit de echt gescheiden zijn ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1683 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

In de zaak nr. 1646

Naar aanleiding van een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding van meer dan vijf jaar (artikel 232, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek), uitgesproken zonder dat het vermoeden wordt omgekeerd volgens hetwelk de echtgenoot - te dezen de man - die in dit geval de echtscheiding verkrijgt, beschouwd wordt als diegene tegen wie de echtscheiding wordt uitgesproken voor de toepassing van de bepalingen van het Wetboek betreffende de patrimoniale gevolgen van de echtscheiding (artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek), heeft de vrederechter van het kanton Herstal de appellant voor de feitenrechter veroordeeld tot het betalen aan de geïntimeerde van alimentatiegeld waarvan het bedrag het voorwerp is van de betwisting naar aanleiding waarvan de prejudiciële vraag is gesteld.

De appellant vordert in hoofdorde dat het bedrag van het alimentatiegeld wordt vastgesteld, rekening houdend met artikel 301, § 4, van het Burgerlijk Wetboek, dat, in het geval van een echtscheiding uitgesproken op basis van de artikelen 229 en 231 van het Burgerlijk Wetboek, stelt dat de uitkering in geen geval hoger mag zijn dan één derde van de inkomsten van de tot de uitkering gehouden echtgenoot; in ondergeschikte orde vordert hij dat aan het Hof een vraag wordt gesteld over het verbreken van de gelijkheid onder gescheiden personen, naargelang de echtscheiding is uitgesproken op basis van de artikelen 229 en 231 van het Burgerlijk Wetboek of op basis van artikel 232 daarvan : het voormelde maximumbedrag bestaat niet in dat geval en het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 20 maart 1987 eraan herinnerd dat de uitkering tot levensonderhoud, eventueel te betalen door de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt op grond van een feitelijke scheiding van vijf jaar, aan de andere echtgenoot, één derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven mag gaan, omdat de uitkeringsgerechtigde tot echtscheiding wordt gedwongen. De Rechtbank, die de stelling in de rechtsleer doet opmerken volgens welke die ontstentenis van beperking (die haar oorsprong vindt in de wil van de wetgever om de eisende echtgenoot een zwaardere last te doen dragen dan de schuldige in de echtscheiding wegens schuld, omdat hij de niet-schuldige echtgenoot tot echtscheiding dwingt) de vraag doet rijzen naar de overeenstemming van die wil met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, heeft aan het Hof de hiervoor weergegeven vraag gesteld.

In de zaak nr. 1683

Zoals in de zaak nr. 1646, is de appellant voor de verwijzende rechter veroordeeld tot de betaling van onderhoudsgeld, aan zijn ex-echtgenoot, naar aanleiding van een echtscheiding wegens feitelijke scheiding van meer dan vijf jaar. Hij heeft voor het gerecht in hoger beroep doen gelden dat de artikelen 301, § 4, en 307bis van het Burgerlijk Wetboek, wat betreft het bedrag van het onderhoudsgeld, een discriminatie in het leven konden roepen onder de ex-echtgenoten schuldenaars van dat onderhoudsgeld, naargelang de echtscheiding is uitgesproken op grond van fout of op grond van feitelijke scheiding en heeft gevorderd dat die discriminatie het voorwerp zou uitmaken van een prejudiciële vraag. Die is in de hiervoor vermelde bewoordingen aan het Hof gericht.

III. De rechtspleging voor het Hof

a) *In de zaak nr. 1646*

Bij beschikking van 19 maart 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 19 april 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 27 april 1999.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 3 juni 1999 ter post aangetekende brief.

b) *In de zaak nr. 1683*

Bij beschikking van 20 mei 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 15 juni 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 3 juli 1999.

Memories zijn ingediend door :

- F. Deru, wonende te 1050 Brussel, de Bécolaan 94, bus 5, bij op 26 juli 1999 ter post aangetekende brief;
- C. Lebouille, wonende te 1370 Geldenaken, rue de la Maison du Bois 145, bij op 28 juli 1999 ter post aangetekende brief;
- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 29 juli 1999 ter post aangetekende brief.

c) *In de twee zaken*

Bij beschikking van 2 juni 1999 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de memories ingediend in de respectieve zaken is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 29 september 1999 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- F. Deru, bij op 26 oktober 1999 ter post aangetekende brief;
- C. Lebouille, bij op 28 oktober 1999 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 juni 1999 en 29 februari 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 19 maart 2000 en 19 september 2000.

Bij beschikking van 9 februari 2000 heeft de voorzitter in functie gezegd dat rechter M. Bossuyt verslaggever wordt en heeft hij de zetel aangevuld met rechter A. Arts.

Bij beschikking van 9 februari 2000 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 1 maart 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 10 februari 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 1 maart 2000 :

- zijn verschenen :
- . Mr. J.-E. Beernaert, advocaat bij de balie te Brussel, voor C. Lebouille;
- . Mr. P. Vanlersberghe, advocaat bij de balie te Brussel, voor F. Deru;
- . Mr. C. Wijnants *loco* Mr. P. Peeters, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers L. François en M. Bossuyt verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

A.1.1. De Ministerraad herinnert in zijn memories eraan dat, bij de echtscheiding bedoeld in artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, het begrip duurzame ontwrichting het begrip fout vervangt voor de toelaatbaarheid van de echtscheiding, maar dat de vraag naar de verantwoordelijkheid voor de scheiding, en vandaar die naar de schuld, opnieuw rijst wanneer het erom gaat de gevolgen van die echtscheiding vast te stellen.

Teneinde het opnieuw opduiken van het begrip fout te vermijden, voert artikel 306 een vermoeden *iuris tantum* in krachtens hetwelk de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt, geacht wordt de echtgenoot te zijn tegen wie de echtscheiding is uitgesproken omdat hij in de meeste gevallen de echtgenoot is die schuldig is aan de beëindiging van het huwelijksleven. Het komt hem dus toe, indien hij zich wil bevrijden van de betaling van het onderhoudsgeld, het bewijs te leveren dat de feitelijke scheiding toe te schrijven is aan de fouten en tekortkomingen van zijn ex-echtgenoot.

A.1.2. Volgens de Ministerraad wil de wetgever die bij artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek de « echtscheiding als remedie » invoerde de echtgenoot aan wie de beëindiging van de huwelijksband wordt opgelegd zonder dat hem enige grief kon worden aangewreven en mogelijkerwijze tegen zijn zin, een geprivilegieerd stelsel laten genieten. Hij heeft in dat verband verwezen naar het begrip billijkheid dat vereist dat aan die echtgenoot geen minder gunstige economische en materiële situatie wordt opgelegd dan vóór de echtscheiding. Het zijn dus het begrip billijkheid en dat van de materiële belangen van de onschuldige echtgenoot die aan de redactie van artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek ten grondslag liggen.

Gezien het specifieke karakter van dat nieuwe type van echtscheiding en gezien de bijzondere zorgen en behoeften die uit een dergelijke situatie voortvloeien, biedt artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek de rechter de mogelijkheid een uitkering tot levensonderhoud te verlenen die een derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven gaan. De bedoeling van de wetgever was de rechter een grotere vrijheid te geven wanneer het erom gaat de gevolgen van de echtscheiding te beoordelen.

A.2.1. In de memorie die F. Deru heeft ingediend in de zaak nr. 1683 beijvert zij zich erom de echtscheiding op grond van bepaalde feiten te vergelijken met de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding en het onderhoudsgeld dat aan die beide is verbonden.

A.2.2. Volgens F. Deru is het in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek beoogde onderhoudsgeld datgene wat wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding als sanctie voor een schending van een huwelijksverplichting waarbij een fout van de tot uitkering gehouden echtgenoot wordt verondersteld. Die uitkering heeft het karakter van een vergoeding (om de ontbinding van het huwelijk te bestraffen) en van een alimentatie (om op unilaterale wijze de verplichting tot bijstand onder echtgenoten voort te zetten).

De in artikel 306 beoogde uitkering is die welke wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding die in de plaats treedt van de enkele feitelijke scheiding van de echtgenoten gedurende een bepaalde periode en die, bij uitzondering op de aan de wet van 1 juli 1974 voorafgaande opvattingen, door de ene aan de andere kan worden opgelegd. De patrimoniale gevolgen van die echtscheiding zijn afhankelijk van het weerlegbaar vermoeden van fout (ten aanzien van de eisende echtgenoot), dat vervat is in artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek en gegrond op de - ongetwijfeld juiste - veronderstelling dat de schuldige echtgenoot in de meeste gevallen diegene zal zijn die de echtscheiding aanvraagt. Het Hof van Cassatie heeft beslist dat het naar aanleiding van die echtscheiding toegekende onderhoudsgeld tegelijk een alimentatie en een vergoeding was,

waarbij de echtgenoot die het initiatief heeft genomen om het huwelijk te ontbinden zonder een fout te kunnen vaststellen ten aanzien van zijn partner, wordt bestraft.

A.2.3. Volgens F. Deru is de in het geding zijnde ontstentenis van beperking tot een derde van de inkomsten van de schuldenaar verantwoord door de expliciete zorg om de echtgenoot te beschermen aan wie aldus de ontbinding van het huwelijk wordt opgelegd, zodat een verslechtering van de materiële toestand wordt vermeden en een compensatie wordt toegekend. Het in artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek bedoelde onderhoudsgeld daarentegen is verschuldigd aan een echtgenoot die vrij heeft gekozen voor de echtscheiding. Ondanks de bestaande gelijkenissen tussen de beide types van onderhoudsgeld tonen de zojuist uiteengezette verschillen aan dat de in het geding zijnde echtscheidingen betrekking hebben op totaal verschillende situaties, die voortvloeien uit verschillende begrippen van fout en een verschillende oplossing vergen. De zorg om de echtgenoot te beschermen aan wie een op artikel 232, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek gebaseerde echtscheiding is opgelegd, vormt een objectieve verantwoording voor het door de in het geding zijnde bepaling gemaakte verschil in behandeling.

A.3.1. In de memories die C. Lebouille heeft ingediend in de zaak nr. 1683 betoogt hij dat het in het geding zijnde verschil in behandeling niet kan worden verantwoord door het onderscheid dat wordt gemaakt tussen « de echtscheiding als sanctie » (artikelen 229 en 231 van het Burgerlijk Wetboek) en « de echtscheiding als remedie » (artikel 232) want de wetgever van 1974 heeft het begrip fout gebruikt om de vermogensrechtelijke gevolgen van de « echtscheiding als remedie » te regelen. De echtscheiding op grond van feitelijke scheiding vormt geen nieuwe categorie maar een subcategorie van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten. De ontstentenis van wijziging van artikel 628, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek en de bepalingen van de « wet Rolin » van 27 mei 1960 in het internationaal privaatrecht, ziet men graag als bewijs daarvoor.

A.3.2. Volgens C. Lebouille vindt men het aldus vastgestelde gebrek aan onderscheid tussen de types van echtscheiding terug wat betreft de uitkeringen tot levensonderhoud vermits, volgens het merendeel van de rechtsleer en behoudens afwijking vermeld in artikel 307*bis*, de regels krachtens welke het recht op onderhoudsgeld wordt geopend en het onderhoudsgeld zelf is geregeld, met elkaar overeenstemmen. Het Hof van Cassatie beslist bovendien dat het onderhoudsgeld dat wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding die is uitgesproken op basis van artikel 232, eerste lid, geregeld wordt door de artikelen 301, 306 en 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek, die cumulatief worden toegepast, en kent aan dat onderhoudsgeld zowel het karakter van alimentatie als dat van vergoeding toe.

A.3.3. Het in het geding zijnde verschil in behandeling kan volgens C. Lebouille niet worden verantwoord door de zorg om de echtgenoot die de echtscheiding aan zijn partner oplegt te bestraffen. Aangezien in de meeste gevallen de echtgenoten die uit de echt scheiden op grond van artikel 232, eerste lid, geen grieven doen gelden om een echtscheiding op grond van bepaalde feiten te doen gelden maar ertoe gehouden zijn het verstrijken van de termijn van vijf jaar af te wachten, is het immers geenszins bewezen dat de in het geding zijnde echtscheiding door de schuldige echtgenoot aan zijn partner is opgelegd; het is een cirkelredenering van de wetgever die vergeet dat precies wegens het in het geding zijnde verschil in behandeling, de « onschuldige » echtgenoot een strategisch belang erbij heeft dat de echtscheiding veeleer op de ene dan op de andere basis wordt toegestaan. De omstandigheid dat het vermoeden van fout van de eisende echtgenoot niet onweerlegbaar zou zijn, zou in dit opzicht tevergeefs zijn aangevoerd, omdat in de praktijk de betrokkene, op grond van feiten die ouder zijn dan vijf jaar, niet in staat is het bewijs te leveren dat de oorsprong en het voortduren van de scheiding toe te schrijven zijn aan de andere echtgenoot. De hier bekritiseerde verantwoording is des te minder aanvaardbaar daar, mocht tegen alle waarschijnlijkheid in de eiser het op hem wegende vermoeden van fout kunnen omkeren, hij ten laste van de echtgenoot aan wie de echtscheiding evenwel wordt opgelegd, alimentatiegeld zou kunnen genieten waarvan het bedrag niet beperkt zou zijn. De in het geding zijnde bepalingen leiden tot het paradoxale gevolg dat, hoe ernstiger de fout is die de tot uitkering gehouden echtgenoot wordt verweten, hoe lichter de hem opgelegde geldelijke sanctie is, vermits de wet een grens vaststelt voor het bedrag van het alimentatiegeld dat wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

A.3.4. Volgens C. Lebouille kan de billijkheid evenmin worden aangevoerd om het in het geding zijnde verschil in behandeling te verantwoorden, want hoewel artikel 306, in verband met het vermoeden van fout, bepaalt dat de rechtbank er anders over « kan » beslissen, vervat het niet meer beoordelingsbevoegdheid dan artikel 301, wanneer het stelt dat de rechtbank aan de echtgenoot die de echtscheiding heeft verkregen een uitkering « kan » toekennen; de rechtbank is ertoe gehouden die uitkering in de beide gevallen toe te kennen maar slechts in één geval gaat ze gepaard met een bepaling waarbij het bedrag ervan wordt beperkt.

A.3.5. In tegenstelling tot de uitkering die wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding die wordt uitgesproken op grond van artikel 232, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, is C. Lebouille terecht van mening dat de uitkering die wordt toegekend naar aanleiding van een echtscheiding die wordt uitgesproken op grond van

artikel 232, tweede lid (krankzinnigheid of geestesgestoordheid), niet onderworpen is aan de in het geding zijnde beperking : in dat geval verwijst artikel 307 van het Wetboek naar het enkele artikel 307bis en gebiedt en verantwoordt dus het uitsluitend tot onderhoud strekkende karakter van die uitkering dat zij, wat het bedrag ervan betreft, niet op de voormelde wijze wordt beperkt. Het (zowel onderhoudende als) vergoedende karakter van de in de artikelen 301 en 306 bedoelde uitkeringen verantwoordt daarentegen dat beide uitkeringen worden toegekend aan de onschuldige echtgenoot en aan die beperking worden onderworpen en dat daarbij vermeden wordt dat de echtgenoot wiens schuld wordt aangetoond minder streng wordt behandeld dan diegene wiens schuld wordt vermoed. De rechtsleer heeft het Hof ten overvloede gesuggereerd de in het geding zijnde bepaling af te keuren.

Dat is des te meer zo daar de beperking tot een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot niet willekeurig was vastgesteld maar dat de Code Napoléon, waarin ze haar oorsprong vindt, ze had verbonden aan de bijdrage van een echtgenoot tot de lasten van het huwelijk wanneer de echtgenoten voor het stelsel van de scheiding van goederen hebben gekozen; de wetgever heeft bovendien willen verhinderen dat de verplichtingen inzake onderhoudsgeld die voortvloeien uit een vorig huwelijk, door het buitensporige karakter ervan, het normale leven van de tot uitkering gehouden echtgenoot onmogelijk maken. De billijkheid veronderstelt dat die regel tot de in het geding zijnde uitkering wordt uitgebreid.

A.4.1. F. Deru antwoordt dat de omstandigheid dat de echtscheiding op grond van bepaalde feiten en de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding aan dezelfde regels beantwoorden wat betreft de territoriale bevoegdheid van de rechtbanken en het internationaal privaatrecht (A.3.1) - wat verklaard wordt door het feit dat de beide vormen van echtscheiding veronderstellen dat de vordering uitgaat van één van de partners, in tegenstelling tot de echtscheiding door onderlinge toestemming - of dat de rechtsleer van de feitelijke scheiding een bepaald feit maakt, niet volstaat om toe te staan dat de beide types van echtscheiding door elkaar worden gehaald, aangezien de wetgever in 1974 afstand heeft genomen van de begrippen die tot dan ter zake beslissend waren geweest.

A.4.2. F. Deru voegt daaraan toe dat de strengere behandeling waarin is voorzien in het geval van de echtscheiding op grond van een feitelijke scheiding dan in het geval van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten, gelet op het feit dat het vermoeden van schuld niet onweerlegbaar is, zowel aan de eisende echtgenoot kan worden opgelegd als aan de andere echtgenoot, die niet alleen verantwoordelijk zou zijn voor de scheiding maar aan zijn partner de taak zou overlaten om een einde te maken aan een situatie die de wetgever strijdig heeft geacht met het algemene belang. De beide types van echtscheiding onderscheiden zich bovendien door het begrip fout waarop ze zijn gebaseerd en door de nadere regels in verband met het onderhoudsgeld, aangezien het onderhoudsgeld in verband met de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding kan worden aangepast of afgeschaft volgens de gewijzigde behoeften en middelen van de partijen.

- B -

B.1.1. Artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek, waarop de prejudiciële vragen betrekking hebben, bepaalt :

« Art. 307*bis*. De uitkering tot levensonderhoud krachtens de artikelen 306 en 307 mag een derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven gaan en worden aangepast of afgeschaft al naar de wijzigingen in de behoeften en de bestaansmiddelen van partijen. De nalatenschap van de schuldenaar, vooroverleden zonder kinderen uit zijn huwelijk met de overlevende achter te laten, is aan de laatstgenoemde levensonderhoud verschuldigd volgens de regels van artikel 205 » (thans, lees : 205*bis*).

B.1.2. Artikel 306 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Art. 306. Voor de toepassing van de artikelen 299, 300 en 301, wordt de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt op grond van artikel 232, eerste lid, geacht de echtgenoot te zijn tegen wie de echtscheiding is uitgesproken; de rechtbank kan er anders over beslissen indien de eisende echtgenoot het bewijs levert dat de feitelijke scheiding te wijten is aan de fouten en tekortkomingen van de andere echtgenoot. »

B.2. Uit de motivering van de beslissingen waarbij aan het Hof een vraag wordt gesteld, blijkt dat het voormelde artikel 307*bis* ter toetsing aan het Hof wordt voorgelegd in zoverre erin bepaald wordt dat de uitkering tot levensonderhoud die wordt verleend naar aanleiding van een echtscheiding op grond van feitelijke scheiding van meer dan vijf jaar, bedoeld in artikel 232, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, een derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven mag gaan, terwijl artikel 301, § 4, van hetzelfde Wetboek bepaalt dat het bedrag van de uitkering die wordt verleend naar aanleiding van een echtscheiding op grond van bepaalde feiten, bedoeld in de artikelen 229 en 231 van het Wetboek, in geen geval hoger mag zijn dan een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot. Aldus wordt een verschil in behandeling gemaakt onder schuldenaars van onderhoudsgeld dat wordt verleend naar aanleiding van een echtscheiding, naargelang die echtscheiding is verkregen op basis van artikel 232, eerste lid, of van de artikelen 229 en 231 van het Burgerlijk Wetboek.

B.3. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.4. Terwijl de echtscheiding wegens bepaalde feiten bedoeld in de artikelen 229 en 231 van het Burgerlijk Wetboek gegrond is op de fout van één van de echtgenoten, is de echtscheiding bedoeld in artikel 232, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, volgens de toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de wet van 1 juli 1974 waarbij het in het geding zijnde artikel 307*bis* in het Burgerlijk Wetboek is ingevoegd, gegrond op de omstandigheid dat na een aantal jaren van feitelijke scheiding, «de kans op verzoening tussen echtgenoten onbestaande [is] geworden» (*Parl. St., Senaat, 1971-1972, nr. 161, p. 1*).

Teneinde de gevolgen van de echtscheiding te regelen, en met name de toekenning van uitkeringen tot levensonderhoud, veronderstelt artikel 306 van het Wetboek dat de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt, behoudens bewijs dat de feitelijke scheiding te wijten is aan de feiten en tekortkomingen van de andere echtgenoot, diegene is tegen wie de echtscheiding is uitgesproken.

B.5. Het komt de wetgever toe te beoordelen in welke mate een echtgenoot moet worden beschermd die, door een eenzijdige beslissing van de andere echtgenoot, het voordeel van de wederzijdse plicht tot hulp die echtgenoten elkaar verschuldigd zijn ingevolge artikel 213 van het Burgerlijk Wetboek, zou verliezen en hierdoor noodlijdend zou worden. Hiertoe kan hij, ten laste van een van beide echtgenoten, bepaalde gevolgen van de plicht tot hulp en bijstand handhaven nadat het huwelijk door echtscheiding is ontbonden, door die echtgenoot te verplichten alimentatiegeld te betalen.

Zelfs indien de wetgever heeft kunnen oordelen dat, in de meeste gevallen, het de echtgenoot is die tot de feitelijke scheiding is overgegaan die op grond van artikel 232, eerste lid, de echtscheiding aanvraagt, volgt daaruit niet dat het verantwoord zou zijn om aan de echtgenoot die tot een echtscheiding op die grond zou worden gedwongen een ruimere materiële bescherming toe te kennen dan die waarin is voorzien voor de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt wegens bewezen tekortkomingen in de huwelijksverplichtingen. Uit de vergelijking van twee categorieën van uit de echt gescheiden personen zonder dat is aangetoond dat zij de huwelijksverplichtingen niet zijn nagekomen, blijkt dat diegenen die de echtscheiding hebben verkregen in het ongelijk van hun

partner, uit de echt gescheiden zijn omdat ze dat hebben gewild, terwijl aan diegenen wier echtgenoot de echtscheiding heeft verkregen op grond van een feitelijke scheiding de echtscheiding is opgelegd. Het daaruit voortvloeiende nadeel voor laatstgenoemden wordt echter ruimschoots gecompenseerd in zoverre hun alimentatiegeld wordt toegekend zonder dat zij moeten bewijzen dat hun partner de huwelijksverplichtingen niet is nagekomen. Het is bijgevolg onevenredig dat het bedrag van hun alimentatiegeld niet beperkt blijft zoals dat gebeurt in het andere geval, wat erop neerkomt dat de dader van een bewezen fout gunstiger wordt behandeld dan de dader van een enkel veronderstelde fout.

B.6. De prejudiciële vragen dienen bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het een verschil in behandeling invoert tussen de schuldenaar van een uitkering tot levensonderhoud verleend krachtens de artikelen 306 en 307 van het Burgerlijk Wetboek, die meer mag bedragen dan een derde van de inkomsten van de schuldenaar, en de schuldenaar van een uitkering tot levensonderhoud verleend op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek, die, met toepassing van paragraaf 4 ervan, in geen geval hoger mag zijn dan een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 3 mei 2000.

De griffier, De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior